

HOTĂRÎREA CURȚII CONSTITUȚIONALE
cu privire la interpretarea unor dispoziții din art.85
alin.(1) din Constituția Republicii Moldova

Nr.40 din 24.12.98

Monitorul Oficial al R.Moldova nr.1-2/3 din 07.01.1999

* * *

În numele Republicii Moldova,
Curtea Constituțională în componența:

Pavel BARBALAT - președinte
Nicolae CHISEEV - judecător-raportor
Mihai COTOROBAI - judecător
Constantin LOZOVANU - judecător-raportor

cu participarea grefierului Aliona Balaban, deputatului în Parlament Victor Cecan, președinte al Comisiei pentru control și petiții, autorul sesizării, reprezentantului Parlamentului Ion Creangă, șef al sectorului pentru legătura cu autoritățile publice în Direcția juridică a Aparatului Parlamentului, reprezentantului Președintelui Republicii Moldova Alexandru Ohotnicov, șef-adjunct al Serviciului acte ale Președintelui Republicii Moldova, călăuzindu-se de art.135 alin.(1) lit.b) din Constituție, art.4) alin.(1) lit.b), art.25 lit.g) și art.31 alin.(1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, a examinat în ședință plenară deschisă dosarul privind interpretarea unor dispoziții din art.85 alin.(1) din Constituție.

Temei pentru examinarea dosarului a servit sesizarea deputatului Victor Cecan, depusă în conformitate cu art.24 și 25 lit.g) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, acceptată pentru examinare în fond prin decizia Curții Constituționale din 8 octombrie 1998.

În procesul examinării prealabile a sesizării Curtea Constituțională a solicitat puncte de vedere asupra chestiunii în cauză Președintelui Republicii Moldova, Parlamentului și Guvernului.

Examinînd materialele dosarului, audiind informația judecătorilor-raportori, argumentele autorului sesizării și ale reprezentanților Parlamentului și Președintelui,

Curtea Constituțională

a constatat:

1. Deputatul în Parlament Victor Cecan a solicitat interpretarea unor dispoziții ale art.85 alin.(1) din Constituție. El menționează că, potrivit art.72 alin.(1) din Constituție, Parlamentul adoptă legi constituționale, organice și ordinare. Procedura de adoptare a legilor este diferită, iar termenul de adoptare a legilor constituționale depășește cu mult perioada de trei luni.

Pentru aceste considerente, autorul sesizării solicită interpretarea noțiunii de "procedură de adoptare a legilor timp de trei luni" (art.85 alin.(1) din Constituție) în următoarele aspecte:

a) noțiunea "timp de trei luni" înseamnă că Parlamentul nu a adoptat în termenul arătat o lege concretă sau că în decurs de trei luni Parlamentul nu a adoptat nici o lege?

b) noțiunea în cauză are incidență asupra procedurii de adoptare de către Parlament numai a legilor (constituționale, organice și ordinare) sau și asupra procedurii de adoptare a hotărîrilor și moțiunilor?

După părerea autorului sesizării, posibilitatea de a bloca procedura de adoptare a legilor timp de trei luni o are nu numai Parlamentul, dar și alte organe și persoane oficiale, antrenate în procesul legislativ, inclusiv Președintele Republicii Moldova, abilitat cu dreptul de dizolvare a Parlamentului.

În această ordine de idei, autorul sesizării solicită interpretarea noțiunii de "blocare" din art.85 alin.(1) din Constituție și roagă să se explice, dacă această noțiune înseamnă:

a) activitatea de blocare premeditată a procedurii de adoptare a

legilor de către Parlament și organele lui de lucru;

b) activitatea Parlamentului de adoptare a legilor, dar nefinalizată prin adoptarea lor în condiții legale;

c) activitatea organelor extraparlamentare de blocare a adoptării legilor;

și în ce măsură circumstanțele enumerate pot servi drept temei pentru inițierea procedurii de dizolvare a Parlamentului.

2. Președintele Republicii Moldova, în virtutea competențelor sale constituționale, este în drept să dizolve Parlamentul în cazurile și în modul stabilit de art.85 alin.(1) din Constituție.

Dizolvarea Parlamentului de către șeful statului constituie o modalitate de soluționare a crizei, provocate de conflictul apărut între autoritatea legislativă și cea executivă în cazul imposibilității formării Guvernului sau al blocării timp de trei luni a procedurii de adoptare a legilor. Prin dizolvarea Parlamentului și desfășurarea alegerilor, alegătorilor li se oferă posibilitatea de a soluționa pe cale constituțională conflictul dintre autorități.

3. Obiectul sesizării, supus interpretării de către Curtea Constituțională, cuprinde doar unele prevederi ale art.85 alin.(1) din Constituție, și anume cele vizând dizolvarea Parlamentului de către Președinte în cazul "blocării timp de trei luni a procedurii de adoptare a legilor".

Această împuternicire a Președintelui se află într-o corelație directă cu procedura de legiferare și cu relațiile sale cu Parlamentul.

Activitatea legislativă a Parlamentului în orice stat are o importanță excepțională. Constituția și Regulamentul Parlamentului, adoptat prin Legea nr.797-XIII din 2 aprilie 1996* , reglementează amănunțit procesul legislativ. Totodată, pornind de la principiul primatului Constituției și al asigurării conformității legilor și altor acte juridice cu Legea Supremă (art.7 din Constituție), se impune concluzia că toți participanții la procesul legislativ sînt obligați să respecte procedura legislativă instituită de Legea Supremă.

M.O. nr. 81-82 din 19.12.96, art 765.

Rigorile impuse de Constituție și Regulamentul Parlamentului față de adoptarea legilor au un caracter obligatoriu și nu pot fi schimbate sau modificate la discreția participanților la procesul legislativ.

Articolul 59 din Regulamentul Parlamentului prevede că proiectele de legi se examinează, de regulă, în două lecturi. Proiectele legilor constituționale și proiectele legilor organice în problemele bugetului, finanțelor și economiei, care presupun cheltuieli financiare considerabile, pot fi examinate, în baza unei hotărîri a Parlamentului, și în lectura a treia.

Termenul "lectură", folosit în Regulament, semnifică o anumită etapă a procesului legislativ în Parlament, o etapă a examinării proiectului de lege.

Prin lege adoptată se înțelege, în primul rînd, legea adoptată de Parlament (art.74 alin.(1) și (2), art.143 alin.(1) din Constituție) cu respectarea regulilor și procedurilor, stabilite de Constituție și Regulamentul Parlamentului.

Proiectul de lege obține calitatea de lege după ce Parlamentul îl adoptă în etapa finală a procesului legislativ, supunîndu-l votării.

Prin urmare, procedura de votare este o etapă obligatorie în procesul legislativ, finalizînd cu adoptarea de către Parlament a legii.

Astfel, noțiunea de "adoptare a legilor", cuprinsă în art.85 alin.(1) din Constituție, se referă la etapa finală a procesului legislativ și constă în votarea proiectului de lege în vederea adoptării lui de către Parlament în calitate de lege.

Prin "blocarea procedurii de adoptare a legilor timp de trei luni", potrivit art.85 alin.(1) din Constituție, se subînțeleg acțiunile unor deputați sau grupuri de deputați îndreptate spre tergiversarea sau zădărnicierea procedurii de votare a proiectelor de legi, ceea ce conduce la incapacitatea Parlamentului de a adopta timp de trei luni legi, în

special legi de importanță majoră în viața statului, legi care reglementează relații sociale de importanță deosebită sau care instituie principii și norme fundamentale.

Potrivit textului Constituției (art.85 alin.(1), noțiunea de "blocare" are incidență asupra procedurii de adoptare de către Parlament numai a legilor prevăzute de art.72 alin.(1) din Constituție (legilor constituționale, organice și ordinare). Această noțiune are incidență asupra procedurii de adoptare timp de trei luni a cîtorva legi, și nu a unei singure legi.

Apreciind dreptul constituțional al Președintelui de a dizolva Parlamentul, este necesar să avem în vedere că această împuternicire a Președintelui reprezintă un instrument de reacționare la obstrucțiile apărute în Parlament la etapa finală de adoptare a legilor și că Președintele este în drept să decidă asupra dizolvării Parlamentului după cum găsește de cuviință.

Constituția a stabilit de asemenea procedura de examinare a chestiunii privind dizolvarea Parlamentului: Președintele este în drept să dizolve Parlamentul după consultarea fracțiunilor parlamentare. În plus, după cum reiese din art.135 alin.(1) lit. f) din Constituție, circumstanțele care justifică dizolvarea Parlamentului urmează să fie constatate de Curtea Constituțională.

Împuternicirile Parlamentului și mandatul deputaților se suspendă la data publicării Decretului Președintelui privind dizolvarea Parlamentului. Împuternicirile Parlamentului încetează, însă, potrivit art.63 alin.(3) din Constituție, la data convocării legale a noii componente a Parlamentului.

Totodată, Constituția conține și o serie de restricții asupra posibilității dizolvării Parlamentului. Între altele, Parlamentul nu poate fi dizolvat pentru temeiurile prevăzute în art.85 alin.(1) din Constituție:

- în ultimele 6 luni ale mandatului Președintelui Republicii Moldova;
- în timpul stării de urgență, de asediu sau de război;

în afară de aceasta, în cursul unui an Parlamentul nu poate fi dizolvat decît o singură dată.

Astfel, dreptul Președintelui de a dizolva Parlamentul nu este un drept absolut. El este limitat prin Constituție.

În temeiul celor expuse și călăuzindu-se de art.4 lit.b), art.26 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, art.61-62 din Codul jurisdicției constituționale,

Curtea Constituțională

H O T Ă R Ă Ș T E:

1. Noțiunea de "blocare a procedurii de adoptare a legilor timp de trei luni" din art. 85 alin. (1) din Constituție se referă la etapa finală a procesului legislativ, și anume la votarea proiectului de lege în vederea adoptării lui de către Parlament în calitate de lege.

2. Prin "blocarea procedurii de adoptare a legilor timp de trei luni", în termenii art.85 alin.(1) din Constituție, se subînțeleg acțiunile unor deputați sau grupuri de deputați îndreptate spre tergiversarea sau zădărnicierea procedurii de votare a proiectelor de legi, avînd drept rezultat incapacitatea Parlamentului de a adopta timp de trei luni legi, în special legi de importanță majoră în viața statului, legi care reglementează relații sociale de importanță deosebită sau care instituie principii și norme fundamentale.

3. Interpretarea dispozițiilor din art.85 alin.(1) din Constituție, dată în punctele 1 și 2 ale părții rezolutive a prezentei Hotărîri, are incidență asupra procedurii de adoptare de către Parlament a legilor prevăzute de art.72 alin.(1) din Constituție și vizează procedura de adoptare nu a unei singure legi, ci a unei serii de legi.

4. Potrivit art.26 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, prezenta Hotărîre este definitivă, intră în vigoare la data adoptării, nu poate fi supusă nici unei căi de atac și se publică în "Monitorul Oficial al Republicii Moldova".

Președintele
Curții Constituționale

Pavel BARBALAT

Chișinău, 24 decembrie 1998.
Nr. 40.